

Mitä tulee työkalujen, koneiden ja kangastavaroiden jakelun järjestämiseen väestön kesken, ovat osuustoiminnalliset järjestöt jo evenkin harjoittaneet tällaista toimintaa ja melkein joka:isella maaseutuosuuskunnalla on ollut maataloustyökalujen, siemen- ja apulannoitusaineiden varastonsa ja tuontiasemansa.

Mutta kaikista näistä mahdollisuuksista huolimatta tulee ottaa huomioon tavaravaihdon järjestämistä enimmänsä vaikeuttava seikka — liikenteen rappiotti. Venäjän osuustoimintajärjestöt voivat menestyksellisesti täyttää tehtävänsä vain sikäli, kuin rautatieliikenne tulee ulkovaltain avulla saatetuksi jälleen kuntoon. Onpa esitetty sellainenkin suunnitelma, että liikenteen uudistaminen järjestettäisiin osuustoiminnan pohjalle.

Yhdistäen tuotannon useita haaroja, kulutuksen ja jakelun, yhdistäen sitäpaitsi kansan keskuudesta lähteneet

tärkeät henkiset työntekijät. Venäjän osuustoimintaliike käsittää näin ollen ne välttämättömät voimat, jotka voivat järjestää jälleen kansan elämän. Suurien piiriinsä elinvoimaisen demokratian se voi lähimmässä tulevaisuudessa, kenties tahtomattaan, tulla siksi tekijäksi, jolla on oleva suuri merkitys koko valtion vastaisessa kehityksessä.

Osuustoiminnan periaatteiden mukaisesti Venäjänkin osuustoimintaliike on valtiollisesti puolueeton, mutta siitä eivät valtiolliset harrastukset ole sille vieraita. Sen myötätunto on kokonaan kansanvallan puolella ja moniin miljooniin nouseva osuustoimintaväki on kansalaisina antava äänensä demokraattisen valtioljärjestelmän puolesta, joka yksin vain voi turvata demokratian oikeudet ja työäitekevien kansankerrosten vapauden.

Wl. Tukalevskij.

(Suomennos tekijän venäjänkielisestä käsikirjoituksesta.)

KARL MARX

Kirjoitettu Säkenille englanninkielisten lähteiden mukaan.

I.

Marxin nuoruus

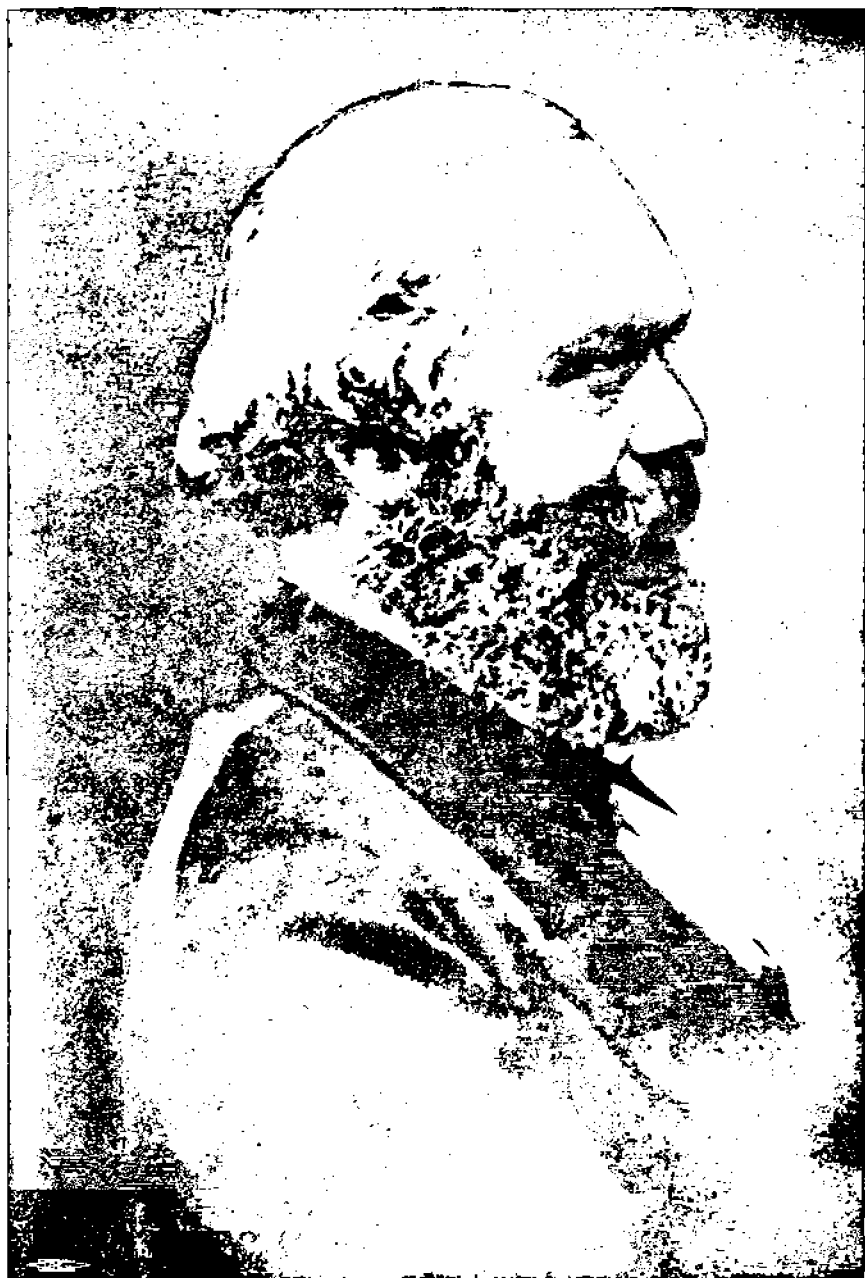
Trior — entinen Traves — on vanhimpia Saksan kaupunkeja, ehkäpä kalkkein vanhin, sillä se oli aikoinaan ollut yksi roomalaisen sivistyksen keskus. Tässä kaupungissa, Bruckergassen varrella numero 664, asuivat juutalainen lakimies Heinrich Marx vaimoineen.

Heinrich Marx polveutui vanhasta rabbisuvusta. Hänen isänsä oli ollut rabbi, isän isä ja niin aina jälkeensä, aina kuudennelletoista vuosisadalle saakka. Heinrich oli rikkonut pappisäädyn ja antautunut lain tutkijaksi. Suvun alkuperäinen nimi oli ollut Mordechai, mutta Heinrichin isä oli hylännyt vanhan sukunimen ja ottanut nimekseen Marx.

Heinrich Marxin vaimo, Henriette Pressburg, niinkään oli vanhaa rabbisukua. Hän oli syntynyt Hollannissa, jonne hänen esivanhempansa olivat muuttaneet Unkarista.

Näille kahdesta vanhasta rabbisuvusta polveutuville vanhemmille syntyi tiistaina toukokuun viides päivä vuotena 1818 poika, joka ”ympäriileikkauksessa” sai nimekseen Karl Heinrich. Hän oli vanhempiensa toinen lapsi ja ainoa perheen lapsista, joka verraitain nuorena kohosi maineen kukkuloille — vaikka vanhempiensa mielestä surullisen maineen kukkuloille. Sillä tässä toteutui se monta kertaa historiassa toistuva vastakohta: että vanhan pappisuvun jälkeläisestä tulee isänsä maailmankatsomuksen perinpohjainen kulkijasta.

Karl Marxin isä, lakimies Heinrich

Karl Marx.

Marx, oli aikansa hyvin tavallinen sekoitusluonne. Mielipiteiltään oli hän vapaamielinen ja lukeutui "jumalan-kieltäjä" Voltairen oppilaisiin, mutta käytännöllisessä julkisessa elämässä hän oli vanhoillinen ja ankarasti isänmaallinen preussilaisen kuningasvallan ihailija tai ainakin lämmin suosija.. Hän kirjoittikin myöhemmin eräässä kirjeessä pojalleen että "ehdoton monarkia on tarpeellinen valtion hoidolle".

Leibnitzin ja Voltairen filosofiaan tutustuessa juutalaisuus oli Heinrich Marxista kulunut pois siihen määrin että hän vuotena 1824 kääntyi kristinuskoon. Karl'en ollessa kuusivuotias koko perhe kastettiin kristinuskoon. Ja tämän kääntymisen sanovat asiantuntijat olleen todellisen sisäisen vakaumuksen pakotuksesta johtuneen, eikä minkään poliittisen tempun, kuten useiden toisten juutalaisten kääntymiset. Rouva Henriette Marx sanoikin heidän sisäistä kääntymistään epäileville ystäville: — "Minä en usko jumalaan jumalan tähden, mutta itseni tähden".

Näiden sisäiseltä vakaumukseltaan kristityiksi kääntyneiden ja vatiivillisilta mielipiteiltään vanhoillisten vanhempien kodissa kasvoi se mies, jota idealistisen historian käsityksen omaajat sanoivat ja yhä sanovat syylliseksi monen monien maailmaa mullistaviin tapahtumiin; Kuitenkin, huolimatta pojassa aikaisin ilmenneestä kapinallisuudesta kaikkea vanhaa vastaan, isän ja pojan persoonallinen suhde säilyi lämpimänä. Isä kylläkin usein koetti Karl Heinrichin ylioppilasvuosien aikana käännyttää poikaa "oikealle tielle" neuvoilla, ja toisinaan moitti ankarassakin äänitajissa poikaa kumouksellisesta innostaan, mutta kaikkien nuhteiden ja neuvojen takana oli aina avosylin poikansa vastaanottava isä.

Isän filosofisen oppineisuuden ansioksi on laskettava että Karl jo aikaisin sai pätevästi opetusta kaikilta elämänsäaloilta, joista vilkasluontoinen lapsi voi tehdä kysymyksiä ja havaintoja. Niin pian kuin poika voi lukea, isänsä luki hänen kanssaan Voltairea, Raccinea ja muita kuuluisia filosofejia.

Luonnontahjoiltaan nuori Marx on

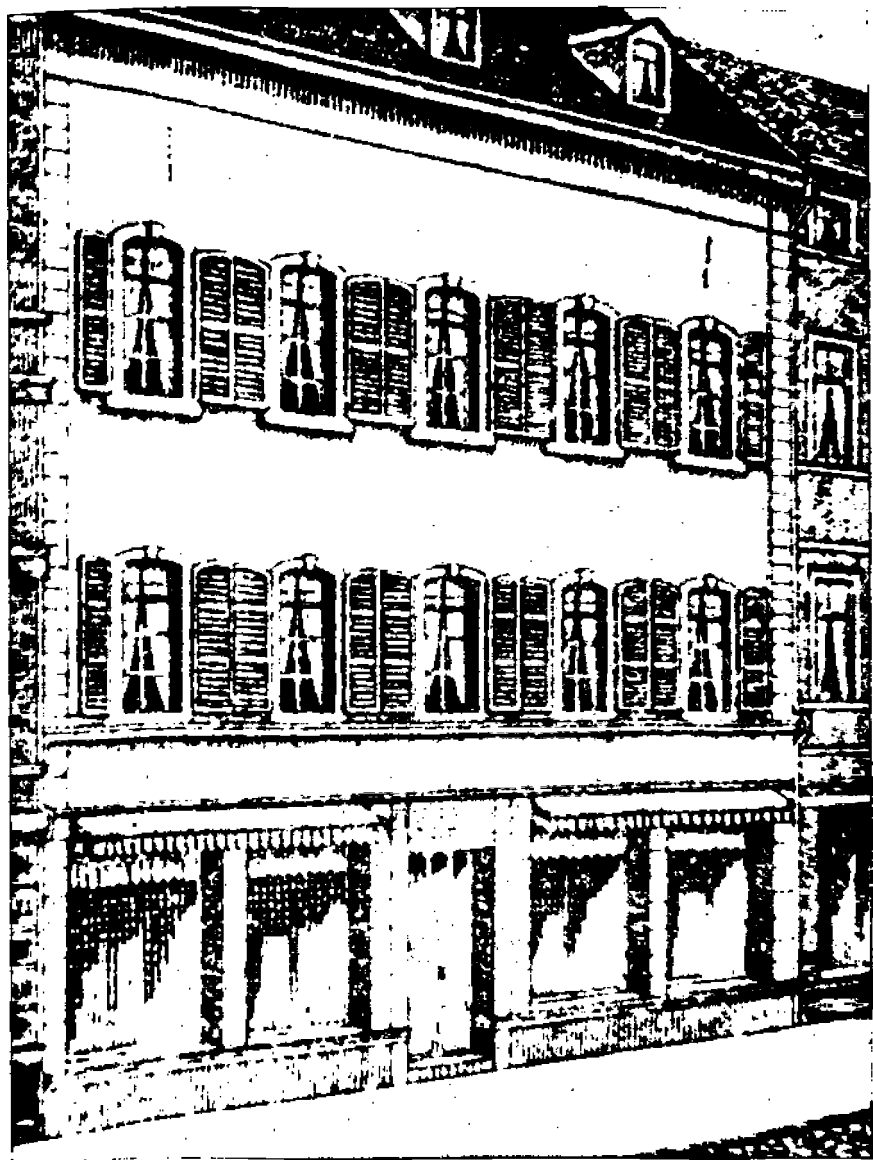
runollisen herkkä, säihkyvä "tulisielu". Ja tunnettua on kuinka varhaisessa nuoruudessa saatu filosofinen pohja voimakkaasti kiihottaa ratkaisemaan kaikkia mahdollisia elämänongelmia. Niin huonoon huutoon kuin tuo "tieteiden tie" on meidän päivinämmme osaksi joutunut, se kuitenkin on ainoa tiedon laji, joka laajemmin avartaa ihmisen henkistä näköpiiriä ja saattaa hänet kykeneväksi tunkeutumaan asiain ytimeen.

Trierin gymnaasi oli ensimmäinen oppilaitos, jossa tuleva taloustieteilijä, filosofi ja poliitikko sai ensimmäisen koulupetoksen. Kuudentoista ikäisenä hän oli suorittanut gymnaasikurssin erittäin hyvillä arvolauseilla Kreikan ja latinan kielten taito oli merkitty erityisen hyväksi hänen koulutodistukseensa, ja hänellä oikin jo nuoruudessaan erikoinen rakkaus noiden klassillisten kielten tutkimiseen.

Romantillinen puoli nuoren Marxin luonteessa ei ollut niinkään paljon veriprintöä vanhemmilta, mutta oli se "naapurista häneen tarttunutta". Kaksi vuotta ennen Karl Marxin syntymistä oli Trieriin tullut uusi preussilainen virkamies, paroni Ludwig von Westphalen perheineen, ja tämän perheen kanssa kanssakäyminen vaikutti paljon nuoren Marxin luonteeseen.

Westphalen perheellä oli osittain merkitsevä historiansa. Paroni oli velttään puoleksi skotlantilainen, polveutuen äitinsä puolelta tunnetusta kapitalisesta Argyllin jaarli Archibaldista, joka kuningas James toisen määräyksestä julkisesti mestattiin valankumouksellisena Edinburgissa vuotena 1685.

Marxin ja Westphalen perheet tulivat hyväksi ystäviksi, ja samoin tulivat läheisiksi leikkiverieiksi nuori Karl ja Jenny Westphalen, joka oli neljä vuotta vanhempi Karl'ea. Perheet vierailivat ahkeraan toistensa luona, ja Westphalen perheestä nuoren Marxin sanotaan saaneen rakkauden romantiikkaan ja runouteen. Marxin ylioppilasvuosina Westphalen perhe muodostui nuoren tutkijan varsinaiseksi runolähteesi, siellä kun oli Jenny, lapsuuden leik-

Karl Marxin syntymäkoti.

kitoveri ja sittemmin kiihkeästi kalvattu lemmitty morsian.

Päästyään Trierin gymnaasista nuori Karl lähetettiin Bonnin yliopistoon jatkamaan lukujaan. Isä luonnollisesti toivoi pojasta lakimestä, kuten suurin

osa isistä toivovat pojistaan oman alansa jatkajaa, olkoonpa tuo ala sitte lapsen luonnonlahjoille sopiva tai ei. Kuitenkaan ei näytä todennäköiseltä että Heinrich Marx olisi mitenkään pakotanut poikaa lukemaan lakia, mutta

luonnollisesti isän persoonallinen toivo tuli montakin kertaa pojan tiedoksi.

Bonnin yliopisto ei kuitenkaan ollut sellainen oppilaitos joka olisi viehättänyt nuorta tulisieluista tutkijaa. Pari kertaa hän karkasi sieltä tiehensä ja sai isältään nuhteet. Mutta kun poika pyysi päästä Berliinin yliopistoon, jossa ovat paremmat oppimis- ja tutkimismahdollisuudet, isällä ei ollut luontoa kieltää, ja niin nuori Marx oltuaan hyödyttömän vuoden Bonnissa pääsi Berliiniin..

Mahdollisesti Berliini-mielitekoon oli syynä myöskin Jenny Westphalen. Leikkivieruus oli leimahtanut nuorukaisen kiihkeäksi rakkaudeksi, mutta tällä rakkaudella ei ollut nuoren Marxin mielessä paljon menestyksen toivoa. Jenny oli neljää vuotta vanhempi, Jenny oli rikas, Marxit köyhiä, Westphalen perhe oli aatelia, Marxit viimekädessä vain tavallisia juutalaisia, ja kaikki ne yhteensä näyttivät tekevän rakkaussuhteen Jennynn toivottomaksi, ja sementin rakastunut nuori mies lienee halunnut päästä mahdollisimman kauas toivottoman rakkauden esineestä. Mutta kuitenkin "onni oli avoinna". Ennen Berliiniin lähtöä nuori Karl Heinrich Marx ja aatelinneiti Johanna Bertha Julie Jenny Westphalen kihlautuivat toisilleen. Nuorten kesken sovittiin että kihlaus pidetään syvänä salaisuutena ainakin parooni Westphalelta. Sulhasen isä ja äiti sensijaan saivat tietää salaisuuden, ja oli se heille "surun aihe", heidän kun täytyi sitoutua pitämään se salassa nuorten toivomuksen mukaan. Lakimies Heinrich Marx epäili ystävänsä paroonin kiukustuvan tästä "sopimattomasta kihlauksesta" ja lisäksi hänestä tuntui loukkaukselta perheen monivuotista ystävää kohtaan pitää tapahtumaa salassa. Mutta poika sai kuitenkin kiristetyksi vanhemmiltaan vaitiololupauksen, ja niin hän lähti salaisuusnein toivorikkain mielin Berliiniin yliopistoon. Hänet kirjoitettiin mainittuun laitokseen lokakuun 22 päivä 1836. Hän oli silloin kahdeksantoista vuoden ja viiden kuukauden ikäinen ja elämä näytti suosivan nuorta tutkijaa. Nuori ylioppilas, kaunis kihlat-

ta-morsian ja romanttinen mielikuvitus suuresta tulevaisuudesta — eipä siis näyttänyt olevan syytä valituksiin.

Berliinin yliopisto eli vielä siihen aikaan suuren filosofin, Hegelin, luomassa mainekehässä. Viisi vuotta tosin oli jo kulunut Hegelin kuolemasta ja siitä kun hän oli ollut Berliinin yliopistossa jumaluusopin professorina, mutta yhä vaelsivat saksalaiset ylioppilaat Berliinin yliopistoon Hegelin luoman maineen tähden.

Isänsä mieliksi nuori Marx ryhtyi Berliinissä tutkimaan lakia, "vättämättömänä pahana", kuten hän itse sanoi, mutta historia ja filosofia olivat ne aineet jotka todella valtasivat hänen mielenkiintonsa.

Nuoresta Marxista ei kuitenkaan "hyvää koulupoikaa" tullut Berliinissäkään. Hän tosin työskenteli ahkerasti, jopa terveyden rikkoutumiseen saakka, mutta hänen harrastuksensa olivat enemmän itsenäistä tutkimista ukopuolella virallisen yliopisto-opetuksen.

Mutta Berliinissäkin tapasivat "rakkauden surut". Salakihloissa oleva morsian ei mitenkään suostunut kirjevaihtoon ikävöivän sulhasen kanssa. Jenny romanttinen luonne sanoi hänelle ettei hänen sopinut olla kirjevaihdossa rakastettunsa kanssa, koska hänen vanhempansa eivät tietäneet heidän suhdettaan. Tästä ikävästä koituvia "sydämentuskia" valitti nuori Marx kirjeissä isälleen.

Nämä kirjeet olivat usein epätoivoisia ja katkeria. Ja kun asema kävi "sietämättömäksi" tiedusteli hän isänsä mielipidettä kihlauksen julkaisemisesta. Isä kannatti ehdotusta ja niin hän heti kirjoitti parooni Westphalelle, ilmoittaen salaisuuden. Ja taaskin vastoin luuloaan sai myöntävän vastauksen. Mutta ei edes isän myöntymys saanut Jenny-neitiä heti kirjoittamaan ikävöivälle ylioppilaalleen Berliiniin. Ja vaikka vanha parooni kirjeessään vakuutti nuorelle Marxille että "tyttö on sinun sydämeštään ja sielustaan", ylioppilaan epätoivo vain kasvoi, tyttö itse kun edelleen pysyi vaiti. Mutta vihdoin tuli toki kauan kaivattu kirje, marraskuulla 1837, ja se sai odottajan haltioihin. Isälleen hän kirjoitti siitä: — "Hä-

Johanna Bertha Julie Jenny von Westphalen.

nen kirjeensä on saapunut. Kertokaa minun parhaimmat tervehdykseni rakkaalle, kauniille Jennylleni. Minä olen lukenut hänen kirjeensä yhä uudelleen kaksitoista kertaa ja joka kerta olen siitä löytänyt uutta viehätystä. Se on kaikilta puoliltaan, vieläpä muodoltaankin, hienoin kirje mitä olen koskaan keneltäkään naiselta saanut".

Mutta muutakin syytä kuin rakkauten surut oli olemassa siihen ettei nuoren tutkijan mieli pysynyt tyynenä, kuten isä toivoi. Hän oli luonnostaan kapinallinen kaikkea vanhaa vastaan, kaavalliset opinnot eivät häntä tyydyttäneet, ja se ajoi häntä itsenäisiin tutkimuksiin siihen määrin että terveys uhkasi vakavilla rikkoutumisilla. Oikeusfilosofisten harrastustensa tuloksena kirjoitti hän noin kolme sataa sivua käsittelevän teoksen, lisäksi hän käänsi Tacitusta ja toisia klass. llisiä kirjailijoita, tutki erikoisesti Englannin ja Italian kieliä ja seurasi ahkerasti aikansa vapaamielistä kirjallisuutta. Ensimmäisen oppivuoden loppupuolella hänen lennokas aatemaailmansa kuitenkin kääntyi näistä raskaista tutkimuksista runouden ja draaman puoleensavetäville aloille. Jo vuosia oli hänellä ollut mielikuva että hänestä voisi tulla suuri runoilija ja draamakirjailija, ja nämä nuoruudelle niin puoleensavetävät alat täyttivät nyt hänen sielunsa ja taistelivat ylivoimalla kaiken muun kanssa. Kerran kirjoitti hän isälleen mielentilastaan, että "kaikki minussa on keskittynyt runouteen, niinkuin minä olin jonkun ylikuonnollisen voiman vallassa". Mutta vaikka Marx kieltämättä oli kuolemaansa saakka suuri runollinen luonne hän ei ollut huomautta eroitusta omien runojensa ja suurien runomestarien säkeiden välillä. Siitä hän mainitseekin kerran että "oikeiden runojen sisältörikkaus huomaa minut ja kääntää kaikki minun toiveeni arvottomiksi."

Tuona aikana Marx kirjoitti paljon runoja, kokonaista kolme nidosta runojen käsikirjoituksia. Hänen sielunsa oli "anarkian" tilassa, kuten kaikkien suurien henkien on ollut laita nuoruusvuosina, silloin kun "omat" aatteet törmäivät vastakkain vallitsevan jär-

jestelmän ja siinä tunnustettavien aatteiden kanssa, silloin kun vielä ei ole kylliksi tarmoa sanoa maailmalle — "kulje omaa tietäsi ja anna maailman puhua"! Silloin sisäiset ristiriidat: ajatuksissa kuvastelevan oikeuden ja ympäristön todellisuudessa vallitsevan vääryyden välinen ristiriita esiintyy suurena sisäisenä taisteluna, "hengen anarkiana". Sellaista sisäisen anarkian aikaa kuvaavat muutamat Marxin Berliinissä ensimmäisellä vuodella kirjoitetut runot. Suomennamme tähän mukailleen muutaman värsyn Marxin nuoruuden runoja. Sisäistä hengen lentoa kuvaa muunmuassa runo jossa sanotaan:

Kuinka kuvata voisi sanat, pelkät tyhjätsanat,
sen mi liehuu kuin tuuliaispää kiemurtava,
mi on valtava kuin hengen koettelemus,
mi on ääretön niinkuin maailma!

Mutta sitte kun kihlaus Jennyn kanssa on tehty julkiseksi ja Jenny on suostunut kirjoittamaan, sisäinen anarkia hetkeksi vaimentuu ja runosäkeet ailahtavat sisäisestä riemusta. Eräässä Jennylle omistetussa runossa sanotaan:

Minun sydämeni syvästi viehättyy,
kasvaa kirkkaus sieluni silmissä;
mitä olen minä epäillen toivonut
sen väimeinkin löysin sinussa.

Tulevat suuret taistelut kuitenkin kangastelevat hämärinä pyrkimyksinä äänen aatemaailmassaan, ja niitä ei voi edes kuumimmillaan oleva rakkauskään kokonaan pois pyyhkäästä. Tämä suuren elämäntehtävän kaipuu pukeutuu eräissäkin runossa seuraaviksi sanoiksi:

Sitä voinenko koskaan toteuttaa,
jonka voimassa sielun' on vankina?
Mut pyrkiä täytyy, taistella eteenpäin,
aina vain levottomassa lennossa.

Marxin runot jäivät painamatta, mutta osa niitä säilytettiin Marxin perheessä läpi elämän, ja silloin tällöin ne otettiin esille ja pidettiin lystiä niiden kustannuksella.

Huolimatta siitä että pojan ja isän

välit ihmisinä olivat aina erittäin sydämelliset asioista oli ankariakin sanoja isän ja pojan välisessä kirjevaihdossa. Useissa kirjeissä isä ottaa neuvoakseen poikaansa kuinka tässä maailmassa tulee suhtautua menestyäkseen ja tuotakseen mainetta itselleen, omaisilleen ja arvokkaalle morsiamelle ja hänen perheelleen, jonka maineesta Heinrich Marx näkyy erikoisesti huolehtineen. Raha-asioista myöskin isä sanoo painavan sanansa. Eräässä kirjeessä isä muunmuassa sanoo:

Läng über Liebe

Minun tyttäresi, arkipöytäsi

Jenny ...

Lindin. 1836.
- 1836. joulukuuta.

G. G. Marx

f. p. - 1836.

kätensä hänen taskuunsa, jokainen pettää häntä”.

Isän huolenpito tästä ”onnenlapsesta”, kuten he Karl-poikaansa nimittivät, meni niinkin pitkälle että hän esti hänet ”oman onnensa” ja morsiamensa rauhan tähden käymästä kotona silloin kun nuori Marx olisi sitä halunnut. Mutta sitte tulikin äkkiä loppu huolehtivasta isästä. Heinrich Marxilla oli pitkälle kehittynyt keuhkotauti ja vuotena 1838, kun nuori ylloppilas sai luvan tulla pääsiäisenä kotona käymään hän sai vilpyä niin kauan että voi olla isänsä kuolinvuoteen ääressä. Heinrich Marx kuoli toukokuun 10 päivä mainittuna vuotena, 56:en vuoden ikäisenä.

Nuori filosofi.

Kyllästyttyään runoiluun ja draamaan Marx poltti tukuttain runojaan ja novellejaan ja syventyi uudella tarmolla filosofiaan. Berliinissä oli ”Tohtorien klubi”, jossa harrastettiin uushegelismia, ja Marx oli yksi klubin huomattuja jäseniä.

Hegelin filosofiassa oli jotain kaksimielistä. Se tyydytti vanhoillisuutta ja vapaamielisyyttä samalla kertaa. Niinpä itseään Hegeliä oli pidetty yhtenä preussilaisen hallituksen tukipylväänä ja oli hän saanut kunnianosotuksia kuningas Frederick Wilhelm kolmannelta. Hegelin kuuluisa tunnuslause — ”kaikki mikä on oikeaa on järjestäistä ja kaikki mikä on järjestäistä on oikeaa” — näyttää siis kelvanneen vanhalle paahtuneelle monarkialle sekä vallankumouksellisille nuorille filosofian tutkijoille. Engels onkin selittänyt tätä ristiriitaa siten että Hegelin voivat hyväksyä vanhoilliset sekä vapaamieliset, koska he kummatakaan eivät täydelleen ymmärtäneet Hegeliä. Hegelin edellämäinnittu tunnuslause — selittää Engels — sovitettuna preussilaiseen valtioon ei suinkaan tarkoita että preussilainen valtio olisi oikea ja sentähden järjestellinen, mutta tarkoittaa se sitä että niinkauvan kuin se oli tarpeellinen se oli myöskin järjestellinen. Sensijaan että Hegel olisi hyväksynyt preussilaisen valtion hän sanoi: — ”Preussilainen hallitus on niin hyvä kuin preussilaiset ansaitsevat”.

Olipa Hegelin filosofiassa mitä vastakkärsuoksia tahansa sitä harrastivat Marxin kanssa sellaiset kuuluisuudet kuin Feuerbach ja runoilijat Heine ja Freiligrath. Marx antautui tutkimaan Hegelin filosofiaa täydellä vakaumuksella, ja hänen tutkimuksensa tuottikin suurimman hyödyn kuin yhdenkään toisen Hegelin oppilaan, jyrkkä materialisti Feuerbach niihin luettuina. Feuerbach Hegelin oppilaana tuli jyrkän materialismin tunnustajaksi, mutta hän ei ymmärtänyt materialismia yhteiskunnallisena voimana. Feuerbachin filosofian sellaiset iskusanat kuin ”minun ensimmäinen ajatukseni oli jumala, toinen järki, kolmas ja viimeinen ihminen”, ”ihminen yksinään on vain ihminen, ihminen ihmisen kanssa, sinun ja minun liitto on jumala” ja ”ihminen on sitä mitä hän syö” — olivat kylläkin jyrkästi materialistisia, mutta ne olivat melkein pelkkiä iskusanoja ilman todistelua. Marx sensijaan tutkiessaan Hegelin idealismia tuli historialliseen materialismiin, joka on paljon enemmän kuin Feuerbachin mekaanisen materialismin pelkkä tunnustus. Sensijaan kun Feuerbach kykeni ainoastaan väittämään että ihminen on ympäristönsä tuote, ensinkään tajuaamatta mitkä ovat ne voimat jotka ikäänkuin automaattisesti tekevät hänestä ympäristönsä tuotteen, Marx tajusi tämän, mikä onkin koko asian ydin. Marx, kuten tunnettua sai myöhemmin selvitte yhteiskunnallisen elämän käyttövoimien taloudellisen perustan, ja voi ei ainoastaan julistaa mutta myöskin todistaa että ”tuotantotapa on se pohja ja perusta jolla kaikki yhteiskunnalliset päilyrakennukset lepäävät” ja ”tuotantosuhteet määräävät ihmisten keskinäiset valtiolliset, uskonnolliset, si veelliset ja taiteelliset suhteet”.

Eipä siis mennyt nuoren Marxin aika ja vaivat hukkaan tutkiessaan Hegelin idealistista filosofiaa, kun tuon tutkimuksen tuloksena oli tuo suuremoinen filosofinen ja historiallinen — Hegelin opelle aivan vastakkainen — teoria: taloudellisen elämän (nimenomaan tuotantotavan) kaikkivaltaisuus yhteiskunnassa.

Jo ensimmäisenä Berliinissä olovoite-

PILEX MAIESTATISQUE IMPERATRAT
SUMMUM NUMEN
AUCTORITATE
HUIC LITTERARUM UNIVERSITATI
AD

FERDINANDO I

IMPERATORE ROMANO GERMANICO
ANNO MDLXII CONCESSA

MERKENSIVORUM
MAGNI DUCIS ET DUCUM SAXONIAE
NUTRITORUM ACADEMIAE IENENSIS
MUNICIPALITATIS
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
ACADEMIAE ET UNIVERSITATIS IENENSIS AC IOMONII

CAROLO FRIDERICO

MAIORIS REGIS SACRAE THEOLOGICAE ACADEMIAE IENENSIS PRINCIPIS LINGVAE GRAECAE THEOLOGICAE
MAGISTRUM MORTUAE PRINCIPALIS SIGILLATIS FRATRE UNIVERSITATIS
DIGNITATE HONORABILISSIMO VENERABILIS AC VENERANDI

PROFECTORE ACADEMIAE MAGNIFICO

ERNESTO REINHOLDO

PHILOSOPHIAE MORTUAE APTISSIMO DOCTOREM MAGISTRO

MAIORIS REGIS SACRAE THEOLOGICAE ACADEMIAE IENENSIS PRINCIPALIS SIGILLATIS FRATRE UNIVERSITATIS
DIGNITATE HONORABILISSIMO VENERABILIS AC VENERANDI

DECANO ORDINIS PHILOSOPHORUM ET BRACHIA

MAIORIS REGIS SACRAE THEOLOGICAE ACADEMIAE IENENSIS

PHILOSOPHIAE MORTUAE APTISSIMO DOCTOREM MAGISTRO

CAROLO FRIDERICO BACHMANNO

PHILOSOPHIAE MORTUAE

MAIORIS REGIS SACRAE THEOLOGICAE ACADEMIAE IENENSIS PRINCIPIS LINGVAE GRAECAE THEOLOGICAE
MAGISTRUM MORTUAE PRINCIPALIS SIGILLATIS FRATRE UNIVERSITATIS
DIGNITATE HONORABILISSIMO VENERABILIS AC VENERANDI

ORDO PHILOSOPHORUM

PHILOSOPHIAE MORTUAE APTISSIMO DOCTOREM MAGISTRO

CAROLO HENRICO HABA

PHILOSOPHIAE MORTUAE

DOCTORES PHILOSOPHIAE HONORES

MAIORIS REGIS SACRAE THEOLOGICAE ACADEMIAE IENENSIS

INCAUS DOCTURAE ET APTISSIMO DOCTOREM MAGISTRO ET ORNAMENTA

PHILOSOPHIAE MORTUAE

PUBLICO HOC DIPLOMATE

AC IENENSIS ET UNIVERSITATIS IENENSIS AC IOMONII

PHILOSOPHIAE MORTUAE

MAIORIS REGIS SACRAE THEOLOGICAE ACADEMIAE IENENSIS

1772 IENAE

Jenän yliopiston Marxille antama filosofian tohtorin diploma.

naan Marx yliopiston opettaja Bruno Bauerin kanssa toimitti radikaalista kuukausijulkaisua. Ja Bauer kiintyiikin lahjakkaaseen Marxiin siihen määrin että kun hän tuli nimitetyksi Bonnin yliopiston opettajaksi hän kirjeissään kiihoitti Marxia kiirehtimään tohtorin arvon kanssa ja sen saatuaan tulemaan Bonniin opettajaksi. Marxilla oli itselläänkin aikomus valmistautua yliopistomieheksi, mutta tohtorin arvon kiirehtimisestä ei tahtonut tulla vämistä. Sensijaan hän loppupuolella Berliinissä olonsa yritti valmistaa enemmän alkamaansa suurta teosta. Bruno Bauerin kautta hän kirjoitti kustantajalle, jonka toivoi kirjansa kustantavan. Tuo kustantajalle ajottu kirje lienee ollut ”ylimielinen” koskapa Bauer kirjoitti siitä Marxille seuraavan huomautuksen: — ”Sinä voit hyvinkin kirjoittaa sellaisen kirjeen pyykkimujijallesi, mutta ei kustantajalle, jonka sinä toivot hyväksyvän työsi ja jonka suosiota sinun vielä tulee koettaa saavuttaa”.

Kun Bauer kaikista yrityksistään huolimatta ei saanut kustantajaa ”Hermesianismus’elle” (se oli Marxin aikoman kirjan nimi) Marx jätti kirjan valmistamisen sikseen ja todella ryhtyi valmistamaan tohtorin väitöskirjaansa. Se valmistuikin pian ja oli se tutkimus epikuurolaisesta filosofiasta. Mutta tutkimuksesta tuli sisällöltään siihen määrin kiistelevä ja radikaalinen että Marx itse ja ystävänsä Bauer pelkäsivät et-

tei tohtorin arvoa anneta väitöskirjan iskevän sisällön tähden. Ja nämä epäilykset toteutuivatkin, vaikka eivät aivan siinä muodossa kuin Marx ja Bauer olivat otaksuneet. Vuotena 1840 sattuneen kuninkaan kuoleman johdosta seurannut hallituksen vaihdos päästi valtiollisen taantumuksen valloilleen, ja Marxilta meni toiveet tohtorin arvon saamisesta Berliinissä sitä vähemmäksi mitä enemmän uusi hallitus ehti näyttämään kaikkea vapaamielisyyttä vihaavaa taantumuksellisuuttaan.

Niinpä sitte Marx Bauerin neuvoa seuraten päätti koettaa tohtorin arvoa Jenan yliopistossa. Hän saapuikin Jenaan viidestoista päivä huhtikuuta 1841 puolusti väitöskirjaansa ja sai filosofian tohtorin arvon ja diplomaan.

Jokseenkin täsmälleen kahdenkymmenenkolmen vuoden ikäisenä Marx siis sai vanhempiensa toivomalla menestyksen tiellä niin välttämättömän tittelin; tohtorin arvon, mutta hänen aikaisempi aikomuksensa yliopiston opettajaksi antautumisesta oli mennyt valtiollisen taantumuksen valtaanpääsyn mukana. Hänen ystävänsä ja suosijansa Bruno Bauer, joka oli valmistellut Marxille tilaa Bonnin yliopistossa, menetti itsekin paikkansa, ja Marxin tie vei yhä enemmän vasemmalle johtaakseen sinne mistä ei ollut enää paluuta hallitus- ja yliopistovaltijaiden suosioon.

Voi kauheaa!

Tuo ajatus se toki peloittaa,
kun uhkaa ”bolsheviki” maailmaa
ja vallan vanhan tahtoo alas syöstä!

ja työhön vaatii ”hienot” ihmiset,
nuo hansikoitut, kauniit kätöset . . .
ne ”hienot” eihän nauttia voi työstä.

Tuo asiata vielä pahentaa:
kun työ on tekijälle kunniaa
ja ylhäisö tykkäis — kunniaстал

kun täytyis raataa pyhät, arkimet
ja kestää perheriidat toraiset
ja luopua pois elon heikumasta.

Emil Rautiainen.